

SUKUSEURA TERVO TERVONEN RY. 1984

Joululehti Tervakset 2026

Sukuseura Tervo-Tervonen ry:n jäsenlehti • hinta 10 €

Sukukokous Paltaniemellä

Teksti: Timo Tervo; kuvat: Timo Tervo ja Marjo Tervonen-Saari

Seuramme sukukokous pidettiin lauantaina 18.7.2026 Kajaanissa Paltaniemen kylätalolla. Iltapäivällä, ilmoittautumisen ja myyntitoiminnan jälkeen, oli vuorossa vuosikokous, jonka puheenjohtajaksi valittiin Mikko Tervonen ja sihteeriksi seuran sihteeri Marjo Tervonen-Saari. Seuran hallituksesta erosi yhteensä neljä jäsentä. Kaikki erovuorossa olleet jäsenet Annikki Hakkarainen, Juha Tervo ja Timo Tervo jäivät pois hallituksesta. Lisäksi Hannu Tervonen oli eronnut jo aikaisemmin. Uusiksi hallituksen jäseniksi saatiin kaksi henkilöä: Heikki Tervonen ja Pekka Tervonen. Seuran hallitus saatiin siis koottua, ja seuran toiminta jatkuu toivottavasti vielä vuosikymmeniä eteenpäin. Kokous onnistui oikein hyvin sihteerimme Marjon ja hänen ”perheyhtiönsä” ansiosta. Suuret kiitokset heille järjestelyistä ja tarjoiluista Paltaniemellä!

Kokouksen jälkeen Liisa Lehtinen Kajaanin Matkailuoppaista kertoi Paltaniemen historiasta ja Paltaniemellä vaikuttaneista merkkihenkilöistä. Varsin rajun sateen vuoksi varsinainen tutustumiskierros jäi väliin, ja tutustuimme vain Paltaniemen vanhaan kuvakirkkoon ja sen maalauksiin sisätiloissa.

Seuran tuotteiden myyntipöytä. Myyjinä pöydän takana Juha ja Aila Tervo.

Sukukokoukseen osallistuneet valmistautumassa vuosikokoukseen

Vuosikokouksen puheenjohtaja Mikko Tervonen ja sihteeri Marjo Tervonen-Saari.

Hyvä sukuseuran jäsen!

Sukuseuran vuoden 2026 vuosikokous pidettiin Paltamon kauniissa maisemissa. Seuran hallitukseen tuli muutoksia Timo, Juha ja Hannu jäivät sivuun hallituksesta. Lämpimät kiitoset heille seuran hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä.
Uusina hallituksen jäseninä Pekka Tervosella ja minulla on kova ja velvoittava työ jatkaa edeltäjiemme uhrautuvaa ponnistelua sukuseuramme hyväksi. Pekka on vastuussa Kirstin aiemmin toimittamasta Tervakset lehdestä ja minä olen sukuseuran uusi esimies.
Vuoden 2027 sukukouksen pidämme Sotkamossa. Kokouksen ajankohta ja tarkka pitopaikka ilmoitetaan myöhemmin seuran internet sivuilla. Luultavimmin kokous on heinäkuun jälkipuoliskolla. Tilaisuueen pyritään saamaan esitelmä Sotkamon ja Kainuun historiasta.

Nöyrimmät kiitokset saamastani luottamuksesta.

Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta 2027

Heikki Tervonen
Sukuseuran esimies

Tervakset

Joululehti 2026

Sukuseura Tervo-Tervonen ry
perustettu v. 1984 Paltamossa

https://www.tervo-tervonen.fi/

https://www.facebook.com/sukuseuratervotervonen/

Toimittaja
Pekka Tervonen

Painopaikka
Kuopion Liikekirjapaino Oy, Kuopio

Ilmoitushinnat
koko sivu 80 €, ½ sivua 40 €
ja ¼ sivua 20 €

Etukannen kuvat: Sotkamon Paakin joululyhdyt ja Veikko Huovisen patsas

Väistyneen esimiehen tervehdys

Sukuseuramme 41. toimintavuosi on lopuillaan. Vielä alkuvuodesta näytti siltä, että tästä taitaa tulla seuran viimeinen toimintavuosi, mutta kesällä Kajaanin Paltaniemellä pidetyssä sukukokouksessa löytyi uudet jatkajat seuran hallitukseen.
Oma 12-vuotinen esimieskauteni päättyi Paltaniemen kokouksessa. Uudeksi puheenjohtajaksi seuran hallitus valitsi 23.8.2026 pitämässään kokouksessa Heikki Tervosen. Toivotan menestystä seuralle, seuran hallitukselle ja uudelle esimiehelle!
Haluan kiittää kaikkia hallituksessa puheenjohtajavuosinani olleita jäseniä, muita seurassa toimineita ja koko jäsenistöä kaikesta tuesta ja kannustuksesta, jota olen saanut näinä vuosina.
Toivotan omasta puolestani hyvää joulua ja hyvää uutta vuotta kaikille sukuseuran jäsenille.

Timo Tervo

Sukuseuran hallitus

Tervonen Heikki, esimies Polkkakuja
1 E 15 05810 Hyvinkää p.050138
puheenjohtaja(at)tervo-tervonen.fi

Mankinen Marjatta, varaesimies
Intiönpolku 4 as 6, 90130 Oulu
p. 040 865 2500
marjatta.mankinen(at)gmail.com

Tervonen-Saari Marjo, sihteeri
Lohja
sihteeri(at)tervo-tervonen.fi

Tervonen Pekka Tervakset
-lehden toimittaja
Konstankuja 7 a 7, 88600
Sotkamo p.0440832079
pekkater(at)gmail.com

Leinonen Kaarina
rahastonhoitaja
Tupakuja 4 C 28, 04400 Järvenpää
kaarina2511(at)gmail.com

Tervo Kari
Urheilukatu 23, 88600 Sotkamo
p. 040 848 5543
kari.e.tervo(at)gmail.com

Toimihenkilöt

Tervonen Eero
Nettisivujen päivitys
uutiset(at)tervo-tervonen.fi

Tervo Juha
Tuotteiden tilaukset
tuotetilaukset(at)tervo-tervonen.fi

Perhepalsta

Onnittelemme pyöreitä vuosia täyttäneitä

100 vuotta täyttäneet
Tervonen Aune, Kajaani
Karppinen Väinö, Rova

90 vuotta täyttäneet
Pekkala Tilda, Ranua
Tervo Eeva, Kuopio
Tervonen Eero, Kokkola
Oja Pirkko, Oulu

80 vuotta täyttäneet
Kaija Bäkö, Norja
Tervonen Mikko, Kajaani
Kokko Jouni, Kerava
Rusanen Maija, Sotkamo

Poisnukkuneet

Korhonen Osmo, Kajaani, jäsen 521

Kipinoinen Seija, Turku, jäsen 303
Hiivala-Jakku Anna-Liisa, Helsinki, jäsen 269
Määttä Irma, Paltamo, jäsen 7

Uudet varsinaiset jäsenet

Roininen Elina, Kempele, jäsen 569

Lassila Ulla, Oulu, jäsen 570

Tervo Marika, Imatra, jäsen 571

Tervo Pauli, Helsinki, jäsen 572

Tervonen Pekka, Sotkamo, jäsen 573

Vapautus vuosijäsenmaksusta iän perusteella poistuu

Tähän asti sukuseuran ikäjäsenet, yli 75-vuotiaat, aiemmin yli 70-vuotiaat, ovat olleet vapautettuja vuosijäsenmaksusta. Viime vuoden syyskokouksessa 14.9.2024 sukuseuran hallitus kuitenkin päätti, että vapautus seuran taloudellisen tilanteen takia lakkautetaan, jos sukukokous ei asetu vastustamaan päätöstä. Kesällä 2025 kokoontunut jäsenistön vuosikokous hyväksyi asian.

Siispä vuoden 2026 alusta lähtien kaikki ne vuosijäsenet, jotka eivät ole vuoden 2025 loppuun mennessä saaneet vapautusta korkean iän vuoksi jäsenmaksusta, maksavat edelleen vuosijäsenmaksunsa, mutta ne, jotka ovat vuoden 2025 aikana tai sitä ennen saaneet vapautuksen jäsenmaksusta, ovat vapaat jäsenmaksusta eli heidän ei tarvitse maksaa vuosijäsenmaksua jatkossakaan.

Seuran sääntöjen mukaan seuran hallitus voi kuitenkin edelleen myöntää vapautuksen jäsenmaksusta korkean iän, sairauden tai muun syyn aiheuttaman maksukyvyn heikentymisen perusteella, jos seuran jäsen sitä pyytää.

Seuraava sukukokous heinäkuun lopulla 2027 Sotkamossa. Tarkka aika ilmoitetaan myöhemmin Ohjelmassa mm. esitelmä tapahtumista Sotkamossa. Aihe on Talvisodan evakot Kuhmossa ja Sotkamossa ja/tai Juholankylän Tervosten merkittävä toiminta talvisodan kansanhuoltolautakunnassa. Tarkempi aihe ilmoitetaan myöhemmin. Tervetuloa.

Tarkemmat tiedot jäsenkirjeessämme ja nettisivuillamme kesällä.

Kristiina Haukkamaan äidinäidin Katrin lähettämiä otteita kirjeistä Lennalle, aviopuolisolleen Sotkamoon liittyvästä elämänvaiheista.

Teksti: Kristiina Haukkamaa.

Lenna on koko ajan töissä metsätyömailla, kaukana kotoa, joten Katrin työksi jää käytännön asioiden hoitaminen.
vuonna1920 Katri Lennalle:
Toisena Helluntaina iltana kirjoitin sinulle kirjeen ja Nyströmin Hanna otti sen junaan. Sofia tuli Keskitalosta ja nyt aijomme laittaa mattokankaan ja nyt heti huomenna ruveta hommaan. Minulla on nykyään niin monenlaista koti touhua etteivät päivät taho mitenkään riittää.
Aaden tahtonut pukuasi tekemään mutta hän ei sanonut nyt ehtivänsä. Lupasi silloin tehtä kun sinä tulet käymään kotona. Mutta miten sinun vaatteitesi kanssa oikein on. Onko se uudempi puku puolivillaisa jo rikki. Pitä sitä siellä työ maalla ja sininen vanhempi myös ja uudemmalla käy kaupunkissa kylissä y m m. Mutta mitenkäs oikein sinun aluvaatteites kanssa on ja kaulusten anna Salmen-tädin niitä sinulle vähän kuntoon panna kyllä tuokin asia on huolettanut minua.
Olen kysellyt sinulta milloin se homma siellä Kiimingissä sinulta loppuu, ekö ennekuin Juhannukseksi. Koska silloin aijot tulla tulehan toki ennemmin yhen kerran käymään kun on kuukaisi sinne aikaa , jos suinkin pääset sinä kun voit ajaa pyörällä Muhoksen ja Vaalan väli joka on niin suuri asia. Keskiviikkoammuna ja perjantai aamuna kuletus lähtee Vaalasta Kajaaniin.
Kukkulan Jussi se on kuollut ensiviikolla hautataan ja sinuakin on kutsuttu minun kanssa hautajaisiin.

Juholankylän asutushistoria

Kuvat Pekka Tervonen. Teksti Pekka Tervosen muokkaama Jaana Lukkarin alkuperäistekstistä.

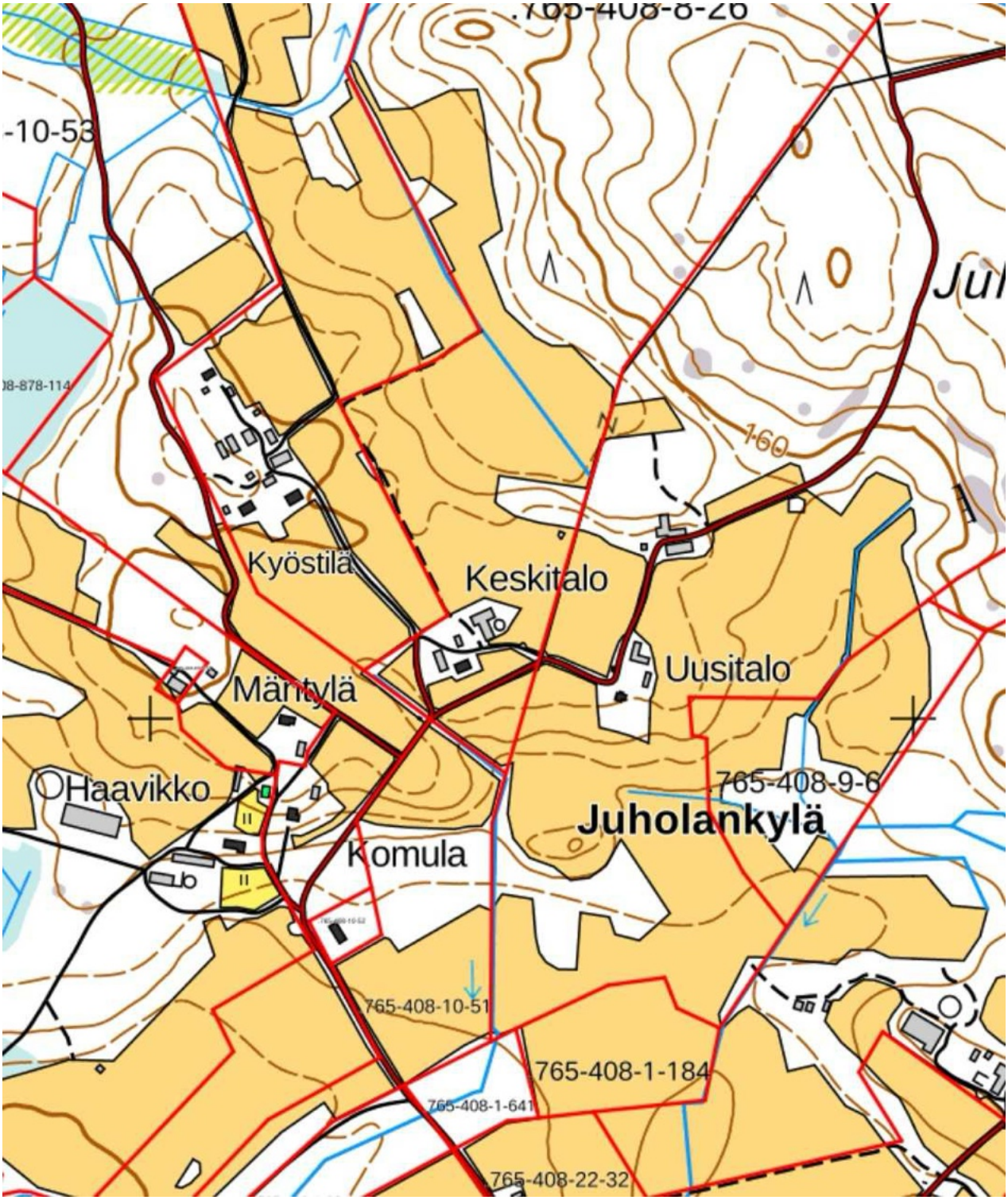

Sotkamon Juholankylä sijaitsee Sotkamo-järven ja Pienen Kiimasjärven välissä Kuhmon tien vasemmalla puolella kuuden kilometrin etäisyydellä kirkonkylän keskustasta.

Historiikki perustuu Jaana Lukkarin artikkeliin Juholankylän asutushistorista 28.7.2020. Olen muokannut, lisännyt ja korjannut tietoja alkuperäiseen Jaana Lukkarin kirjoitukseen. Vuosiluvulliset tiedot otettu manttaaliluetteloista, kymmennysluetteloista, verokirjoista, maakirjoista, kauppakirjoista ja rippikirjoista.

Sotkamon Juholankylä sijaitsee Sotkamosta muutaman kilometrin verran itään Sotkamojärven ja Pieni-Kiimasen välisellä alueella, ainakin noin suurinpiirtein. Juholankylä on tunnettu vehreistä peltomaisemistaan. Nuo laajat peltomaisemat kertonevat siitä, että alue on ollut viljeltynä pitkään.

Juholankylän alue on varmaankin ollut erittäin houkutteleva asuinpaikka jo silloin satoja vuosia sitten, kun Sotkamon ensimmäiset pysyvät asukkaat Savosta saapastelivat seudulle leveämmän leivän perässä. Tai oikeammin heidät osittain lahjottiin, osittain kiristettiin muuttamaan Sotkamon korpiin. Savossa asutus oli käynyt osin jo tiheäksi mutta suurempi syy tähän pakkoasutukseen oli levottoman rajaseudun asuttaminen levottomuuksien loppumisen toivossa tai näin ainakin lienee Olavinlinnan **Iso Herra Gustaf Fincke** (1561-1563 Suomen käskynhaltija) ajatellut moisen ukaasin antaessaan Kustaa Vaasan toimeksiannosta. Molemminpuoliset (länsirannikon suomalaiset ja Vienan karjalaiset, jotkut epäilevät kyseessä olleen ennemminkin pohjois- karjalaiset) ryöstö- ja hävitysretket jatkuivat tuhoten useampaankin kertaan uudisasukkaiden vaivalla rakentamat asumukset ja tappaen jopa kokonaisten kylien asukkaat. Tämä pakkoasutus tapahtui ensimmäisen kerran vuonna 1552 ja silloin Kainuun korpiin saapui 140 talonpoikaa. (Minne Kainuussa?) Sodat ja levottomuudet karkottivat tai tappoivat suurimman osan näistä uskaliaista.

Uusi asutusaalto alkoi ns. ”viisikolmatta” kestäneen sodan jälkeen 1500- luvun viimeisinä vuosina ja 1600- luvun alussa. Jälleen kerran tarjottiin keppiä ja porkkanaa. Tässä vaiheessa Täyssinän rauhan jälkeen 1595 mm. Juholankylän Tervosten suvun esi-isä **Jöns Tervonen** muutatettiin Oulujärven Tervolanniemeen Jaalankaan. Hänen jälkeläisensä **Thomas Tervonen** muutti Sotkamon Juholankylälle 1841, mistä vuodesta alkaen Tervosia on asunut Juholankylällä tähän päivään saakka. Kylällä asui useita eri sukuja paljon ennen Tervosia, mikä tulee esille tässä historiikissa. Porkkanana keveämpi verotus ja mahdollisuus välttyä väenotolta eli sotapalvelukselta. Sotkamon vesistöinen alue oli savolaisten asutusaaltoon saakka ollut pääsääntöisesti pohjois- pohjanmaalaisten nautinta-aluetta eli liminkalaiset talonpojat kulkivat kalalla ja metsällä ainakin Oulujärven alueella, oletettavasti Sotkamossa saakka. Sotkamon seudulla on toki ollut ainakin väliaikaista asutusta jo huimasti ennen tuota, onhan seudulta löytynyt tuhansia vuosia vanhoja esineitä, Juholankylän alueeltakin kourutaltta. Pieni-Kiimasen rannoilla on jo muinoin ollut suojaisia lepopaikkoja noille kalastajille ja metsästäjille.

Ylisotkamon Laatikkala on nykyisin Juholankyläna tunnetun kylän ehkä jopa vanhin talo. Varhaisimmat kirjalliset todisteet Laatikkalasta löytyvät jo 1620- luvun lopun verokirjoista. Tämä varhainen Laatikkala ei kuitenkaan ole sama kuin nykyinen Laatikkala, vaan vanhan Laatikkalan alueella sijaitsevat nykyisin Keskitalon (Tervosten suvun kantatila), Uusitalon ja Komulan tilat. Nykyisin Juholankylän Laatikkalana, joka sijaitsee Sotkamo-Kuhmo maantien läheisyydessä, tunnetun talon nimi oli Kärnälä isojakoon saakka, mutta ensimmäinen nimi lienee ollut Sotkamonperä. Vanha Laatikkalan tila syntyi, kun silloinen Kaitainsalmen kantatila Kimaskaitan (Kimaskeio, Kiimassalmi) Pienola jaettiin 1600- luvun alussa Ärväälän ja Laatikkalan taloiksi.

Pienola oli Kaitansalmen ympäristössä ensimmäisiä asuttuja paikkoja 1500- luvulla ja mahtava kooltaan. Talon löytää vanhoista kartoista kuten esimerkiksi **Claes Claessonin** Kainuun kartasta vuodelta 1650 (Kajaaniporin lääninkartta). Ärväälästä erotettiin Sirviölä, josta taas myöhemmin erotettiin Pelkolanmäki (nyk.Pelkola). 1931 Sirviölän tilasta erotettiin Tapiolan talo. Pelkolasta taas on erotettu eteläpuolella sijaitseva Koivikon talo.

Palataan kuitenkin vanhan Laatikkalan historiaan ja sinne 1600- luvun alkupuoliskolle. Vuoden 1605 manttaaliluettelossa Sotkamon alueen kylinä mainitaan Sotkamonkylä, Jormas, Nuasjärvi ja Katerma. Katerman kylästä suurin osa sijaitsee nykyisen Kuhmon alueella. Nykyisen Sumsankylän talot kuuluivat tuolloin Katerman kylään. Tuossa 1605 manttaaliluettelossa Sotkamonkylän isäntinä luetellaan 18 nimeä. Heidän tarkkoja asuinpaikkojaan on mahdotonta selvittää. Joidenkin osalta oletetaan sukujen säilyneen samoilla asuinsijoilla, kunnes lähteissä aletaan käyttää talonnimiä ja silloin asuinpaikan hahmottaminen on varmemmalla pohjalla.

Vanha Laatikkala ja Kärnälä

Vuoden 1616 kymmenysluettelossa ensimmäinen Laatikainen ilmestyy kirjoihin: **Mårten Laatikka**

ja hänet on merkitty Sotkamonkylään 1616. Ei ole varmaa, asuuko hän Ylisotkamon kylässä. Vuoden 1633 maakirjassa mainitaan samainen Mårten 1/4 manttaalin talon isäntänä. Vuoden 1655 maakirjassa Sotkamonkylä onkin jo jaettu Alasotkamon ja Ylisotkamon kyliin. Ylisotkamon kylää asuttaa 16 isäntää ja yksi näistä on **Lars Laatikainen**. Sitä onko Lars aiemmin mainitun Mårtenin poika, ei pystytä lähteistä varmistamaan. Asuiko jo Mårten Juholankylän alueella vai asuiko siellä vasta Lars, ei pystytä myöskään aukottomasti varmistamaan. Lars Laatikaisen tila Ylisotkamossa on 1/2 manttaalin suuruinen, tila oli siis suurempi kuin Mårtenin tila tai tilan tuotantokyky oli verotuksessa arvioitu uudelleen, kuten 1600- luvulla vielä tehtiin.

Vuoden 1662 maakirjassa Ylisotkamon kylässä mainitaan 22 isäntää, yhtenä heistä Lars Laatikainen. Luetteloon on ilmestynyt myös **Erik Laatikainen** mutta hänen kohdalleen ei ole merkitty manttaalilukua. Hän ei siis ole maksanut veroa siksi, että kyseessä on joko uudistila, tai tila on muuten veronmaksukyvytön. Kirjassa on kaksi muutakin isäntää, jotka eivät Ylisotkamossa maksa veroja: **Henrik Vilmi ja Måns Pesonen**. Näiden lisäksi verovapaudesta nauttii **Johan Mansueti** eli kirkkoherra Mansuetus Jacobin lukkarina toiminut poika. Hänen verovapautensa liittynee siihen, että hän asui ammatinsa puolesta ”ilmaiseksi”. Muita nimensä puolesta Juholankylän alueelle johdateltavia sukuja noissa varhaisissa maakirjoissa ovat **Michel Ärväs**, joka ilmestyy Ylisotkamoon uudisasukkaana 1655 ja **Henrik Kärnä**, joka mainitaan Sotkamonkylässä jo 1605 mantaaliluettelossa. Onko hän vanhan Kärnälän esi-isä?

Sotkamon vanhimman kirkon paikkaa ei tiedetä varmuudella, mutta sen on oletettu sijainneen nykyisestä kirkosta kivenheiton verran pohjoiseen Anttilanniemessä. Joissakin lähteissä ensimmäisen saarnastuvan, jota tosiaankaan ei ehkä kirkoksi pitäisi edes nimittämän, onkin arveltu sijainneen Sotkamojärven toisella puolella Koivistonniemessä. Koivistonniemen ranta puoltaisi paikkaansa siksikin, että Mansuetus ja hänen jälkeläisensä olisivat asuneet Juholankylällä toimiessaan ammateissaan. Ja ehkä juuri siksi vanhan Laatikkalan isännäksi 1708 tuli lukkarin ammatista luopunut **Johan Johaninpoika Klåckare-Lukkari**, todennäköisesti Mansuetus Jacobin pojanpojanpoika. Vai oliko Johan Lukkarilla jokin muu yhteys vanhan Laatikkalan silloiseen isäntään Erik Laatikaiseen? **Anders Larsinpoika Laatikaisella** mainitaan puolisona Juliana Johanintytär, joka voisi olla Johan Lukkarin sisar tai täti. Valitettavasti lähteet eivät toistaiseksi ole antaneet vahvistusta tälle epäilylle. Juliana nimenä oli tuohon aikaan harvinainen ja varmuudella tiedetään **Johan Lukkarin** isoisotädin olleen Juliana nimeltään. Etunimethän kulkivat epävirallisen periytymiskaavion mukaisesti suvussa sukupolvelta toiselle.

Talonnimet ilmestyvät rippikirjoihin vasta 1728 alkaen. Ylisotkamon Juholankylän Vanhaa Laatikkalaa isännöi Johan Lukkari puolisonsa **Ingred Mularin** kanssa. Johan otti Laatikkalan isännyyden noin 1708 Erik Laatikaiselta mutta todennäköisesti Johan asuin jo aiemman puolisonsa **Carin Sopasen** kanssa Laatikkalassa. Suurella todennäköisyydellä jo Johan Lukkarin esi-isät asuivat Juholankylän alueella. Jossakin Sotkamon historiasta kertovassa kirjassa on väitetty Sotkamon ensimmäisen kirkkoherran Mansuetus Jacobin asuneen köyhänä pienessä mökissä kirkon lähettyvillä. Tämä väite ei pitäne paikkaansa, koska Mansuetus on käräjöinyt asumisoikeudestaan Kärnälässä vuonna 1633 **Clemet Olofinpojan** (Klemetti-suvun kantaisä) lesken kanssa. Mansuetus oli nimittäin ottanut puolet Kärnälästä asuttavakseen maaherran päätöksellä. Clemetin poika oli ollut Venäjällä karkuteillä ja palannut yllättäen takaisin perimään Kärnälän puolikastaan. Kärnälän talo on siis ollut olemassa jo hyvin varhain, mahdollisesti jopa aiemmin kuin Laatikkala, koska Henrik Kärnä ilmestyy maakirjaan jo 1605, kun taas **Mårten Laatikka** vasta 1616.

Vuoden 1728 rippikirjassa on Ylisotkamossa mainittu myös toinen Laatikkala, jossa isäntänä **Johan Kolehmainen** puolisonaan **Margeta Laatikainen**. Myös Kärnälän taloja mainitaan nimeltä kaksi. Toisessa asuu Matts Laatikainen puolisonaan **Walborg Kärnä** eli Matts lienee tullut taloon vävynä. Toisessa Kärnälässä asuu Huovisia. Tämä jälkimmäinen Kärnälä saa myöhemmin numeron 5 ja sen ilmoitetaan kuuluvan Ylisotkamo 1 Sopalan taloon. Kärnälä 5 nimi muuttuu 1840- luvulla Juutilaksi. Todennäköisesti tämä Kärnälänäkin alunperin tunnettu talo sijaitsi Juuvinmäen alla lähempänä Sopalaa. Saijanlahden (vanhoissa kartoissa Saidalax, Saijalax) taloa asuu Sotkamon nimismies **Erich Uhlbrandt** perheineen. Muita Juholankylälle sijoitettavia taloja ei tuosta rippikirjasta löydy, vaikka Hyttilä- nimisen tilan on oletettavasti perustanut Henrik Kärnän vävy **Michel Hyttinen** jo 1680- luvulla. Hyttisiä ei Ylisotkamossa mainita aiemmin. Hyttilä on maakirjojen perusteella ollut 1700- luvun alussa veronmaksukyvytön ja joutunut kruunun omistukseen. Tässä syy miksi Hyttilässä asui tulevina vuosikymmeninä useita kruunun virkamiehiä

ja upseereita.

Juholankylän Vanhan Laatikkalan (nro.7) isäntä **Johan Lukkari** isännöi taloaan aina 1740- luvulle, jolloin isännyyden otti hänen poikansa Johan. Osan vanhan Johanin lapsista muutti Laatikkalasta pois. Kahden vaimon synnyttämistä 13 lapsesta eli aikuisikään 10 ja heistä 7 perustivat perheen. Pojista jo mainittu **Johan, Matts ja Esaias** jäivät Laatikkalaan. **Henrik** asui ensin Alasotkamon Kofferossa vävynä ja hankki sitten Alasotkamon Koistilan omistukseensa. Vanhan Johanin tyttäristä **Anna** nai Sirviön ja muutti Alasotkamoon, **Carin** nai Kanasen ja asettui Jormaskylälle, **Agneta** otti puolisokseen Korhosen ja he asuivat Ylisotkamon Korholassa. **Elin**- tytär pysyi naimattomana ja kuoli 44- vuotiaana Laatikkalassa.

Alkuun Laatikkala nro 7 taloja on rippikirjassa vain yksi. Numero 8 Laatikkala ilmestyy 1750- luvulla rinnalle ja sitä ensin jo mainittu **Esaias Johaninpoika Lukkari**. Jo 1750- luvun lopulla Laatikkala 7 jakaantuu kahteen taloon, molemmilla säilyy numero 7 ja molemmissa isännöi Lukkari. Esaias Lukkarin 1765 kuoleman jälkeen Laatikkala numero 8 isännäksi tulee **Johan Okkonen** puolisonsa **Catharina Korhosen** kanssa. Johan Okkosella ei ole tiedossa olevaa sukulaisuussuhdetta Laatikkalan Lukkareihin. 1780- luvun lopulla Laatikkala 8 tulee asumaan **Lars Mustonen** ja talon nimi muuttuukin myöhemmin Mustolaksi. Laatikkalan toisen talon isäntä korpraali **Henrik Lukkari-Flinta** kuolee 1809 ilmeisesti Suomen sodassa saamiinsa vammoihin ja hänen leskensä **Clara Cajan** menee naimisiin verokirjuri **Johan Westeniuksen** kanssa. Westenius isännöi taloa aina vuoteen 1834 saakka, jolloin hän hukkui Nurmesjärveen. Hänen jälkeensä asukkaana mainitaan muutaman vuoden **Simon Okkonen** perheineen. Laatikkalan toiseen taloon tulee **Olof Johaninpoika Lukkarin** kuoleman jälkeen tämän Maria- tyttären puoliso lautamies **Anders Komulainen** vuonna 1802. Todennäköisesti Komulan nimi tulee hänen sukunimestään. Näin loppui Lukkari- sukuisten noin 100 vuotta kestänyt isännyys Laatikkalan taloissa.

Komula, Keskitalo ja Uusitalo

Vuonna 1841 alkavassa rippikirjassa VanhanLaatikkalan talot on jaettu kolmeen, ja samalla ne saivat nykyisin tunnetut nimensä, numero 7 talonumerona säilyi edelleen kaikilla. Keskitaloa isännöi lautamies **Johan Schroderus** (mistä Schroderukset tulivat?), hänen isänsä on todennäköisesti ollut **Aron Schroderus**, (Matti Komulaisen mukaan). Uusitalon osti Hyrynsalmen nimismiehen **Carl Adam Elfvingin** leski **Gustava Helena Castrén** yhdessä tyttärensä **Vilhelmiinan** ja vävynsä **Thomas Tervosen** kanssa vuonna 1841, suurella todennäköisyydellä Schroderuksilta). Itseäni kiinnostaisi, kumpi oli olemassa ensiksi, Keskitalo vai Uusitalo, joka 1886 uudelleen rakennettuna on synnyinkotini. Tästä asiasta ei löydy selvyyttä näissä kirjoituksissa. Komulassa asuu edelleen Anders Komulainen yhdessä puolisonsa **Maria Lukkarin** kanssa. Mustolan nimellä kulkeva entinen Laatikkala 8 on edelleen Mustosen suvun hallinnassa. (Soidinvaaran Mustola). Keskitalon taloudessa on selkeästi ollut kaksi erillistä perhekuntaa. Toisessa lautamies Johanin perhe ja toisessa hänen veljensä **Erik** vaimonsa **Elin Piiraisen** ja lastensa kanssa. Erik ehtii asua taloudessa vain muutaman vuoden ja muuttaa Nuasjärven Riekkilään vuonna 1846 ja siitä eteenpäin Nuasjärven Immolaan vuonna 1848.

Seuraavassa rippikirjassa Keskitalon (joka on siis Juholankylän Tervosten kantatila) isännyys on siirtynyt Thomas Tervoselle 1846. Ilmeisesti Keskitalo oli jaettu kahteen, koska talolla on kaksi erillistä rippikirjasivua. Toisella sivulla ei ole asukkaita ja siellä ilmoitetaan senkin kuuluvan Thomas Tervoselle. Uusitalon uusi isäntä on **Pehr Jansson**, maallikkosaarnaajana tunnettu mies, joka oli syntynyt Paltamossa sukunimellä Kärkkäinen. Komulan talossa isäntänä edelleen Anders Komulainen.

Vanhan Laatikkalan tilan omistajuuksiin löytyi lisäselvyyttä Kajaanin tuomiokunnan tuomiokirjoista. Päivämäärällä 8.10.1844 on Thomas Tervonen ostanut 1/24 manttaalin osuuden Laatikkalan perintötilasta leski Gustafva Elfvingiltä eli Castrénilta. Kauppasummaksi mainitaan 571 ruplaa ja 43 kopeekkaa. Vuonna 1840 toteutetussa raharealisaatiossa ”palautettiin” rahan arvo sitomalla se jälleen hopeaan eli Tervonen maksoi kauppasumman hopearuplilla. Rahamuseon valuuttamuuntajan mukaan kauppasumma vastaa noin 14 000 euroa. Yhden hevosen arvon on arvioitu olleen noin 60 ruplaa, joten 10 hevosen hintainen oli osa Laatikkalaa silloin. Vuoden 1846 tuomiokirjoissa on käsitelty useillakin käräjillä Suomen pankin vaatimuksesta Ylisotkamon Hyttilän ja Laatikkalan raha- ja omistajuusasioita. Käräjäpöytäkirjoja on kaikkiaan aiheesta useita sivuja. Lopputuloksena on kuitenkin se, tammikuussa 1846 Johan Schroderus myy osuutensa Laatikkalan tilakokonaisuudesta Thomas Tervoselle 476 ruplan 18 kopeekan hin-

taan ja päivämäärällä 8.4.1846 Thomas Tervonen ostaa Johan Schroderuksen veljen Erikin allekirjoittaman kauppakirjan mukaan Erik Schroderuk-

Vuonna 1886 isoukkini Johan (Juho) Tervosen ja vaimonsa Sofia Määtän rakentama Uusitalo. Lautavuoraus tehty 1900 -luvun alussa. Talon hirret siirrettiin 1986 Kiimasjärven rantaan kesämökiksi Villa Riesa.

sen osuuden Laatikkalan tilakokonaisuudesta summalla 25 000 taaleria 30 kopeekkaa. Ilmeisesti summa muutetaan uuden valuutan mukaiseksi ja on hopearuplina 487 ruplaa ja 76 kopeekkaa. asukkailla on oikeus asua talossa seuraavaan kesään ja tuolle kesälle määritellään osa pelloista asukkaiden käyttöön. Näistä kaikista, samoin kuin maksusuunnitelmasta on erittely käräjäkirjojen kauppakirjassa. Näiden nyt löydettyjen käräjäkirjojen valossa on oletettava, että Schroderukset omistivat suurimman osan Vanhan Laatikkalan tilakokonaisuudesta vuoden 1846 kauppaan saakka. Leski Castrén omisti osan ja möi sen muutama vuosi aiemmin vävylleen. Ja vuoden 1846 kaupalla omistajuus Uusitalosta ja Keskitalosta oli kokonaan Thomas Tervosen. Pehr Jansson myy Uusitlaon takaisin Thomas Tervoselle 2000 hopearuplalla vuonna 1863.

1882 **Juho Tervonen** (Thomas Tervosen poika) ostaa Maria sisarensa osuuden Uusitalosta 1600 markalla ja seuraavana vuonna veljensä Heikin osuuden. 1886 Juho sai lainhuudon Uusitalon tilaan ja samalla rakensi talon joka seisoi paikallaan aina vuoteen 1986 saakka eli 100 vuotta.

Vuonna 1876 alkavassa rippikirjassa isojako on aiheuttanut talonumeroinnin muuttumisen ja Keskitalo nro. 8 isännöi Thomas Tervonen ja toista puolta poikansa **Henrik**, Uusitalo nro. 9 tyhjänä vuoteen 1886 saakka. Komula nro. 10 isäntänä nyt Mustolan poika **Jakob Jakobinpoika Mustonen**

Uusitalo vuonna 1986 purkamisen aikana.

1886 rakennettu Uusitalo Villa Riesana Pienen Kiimasjärven rannalla 2025.

puolisonaan **Susanna Johanintytär Lukkari**. Mustola nro. 11 tilaa isännöi Jacobin veli **Alexander Mustonen**. Komulan isäntinä Mustoset. Sekä Keskitalolla että Komulalla on runsaasti torppia 1800-luvun lopussa: Keskitalolla 7 (Meriläisenvaara, Konttila, Säkkilä, Tervola, Tolola, Huovila ja Vaarala) ja Komulalla 12 torppaa (Rinteelä, Hyvölä, Kälkänen, Masto, Kivirinta, Harjula, Koivisto Myllypelto, Sillankorva, Koskenkorva, Kuohu ja Uusitalo (ei Juholankylän Uusitalo). Vuoden. 1921 tapahtuneen torpparivapautuksen yhteydessä Komulalta meni 259 ha maata. Komulan talon osti Heikki Mustoselta 1896 Korholanmäeltä muuttanut **Antti Korhonen** 11.200 markalla. Tämän Korhosen jälkeläiset omistavat talon edelleenkin. Komulasta on lohkottu suvun omistukseen tilat Haavikko ja Mäntylä 1930 -luvulla. Antti Korhosen poika **Iivari** meni Haavikkoon ja **Kalle** Mäntylään. Haavikon nykyinen isäntä on **Timo Korhonen** ja Mäntylän isäntä **Jukka Korhonen**. Mainittakoon, että tällä hetkellä 2026 Timo Korhosella on toinen Juholankylän suurnavetoista 100 päisine karjoineen.

Thomas Tervosella oli 7 lasta, joita ei v. 1881 jakokirjassa kaikkia mainita, osa oli kuollut jo aiemmin. Pojista **Heikki ja Johan (Juho) ja** tyttäristä Maria mainitaan jakokirjassa. Juho aloittaa Uusita-

Kaisa ja Heikki Tervonen.

lon isännyyden 1886.

Keskitalon isäntänä aloittaa Heikki. **Kaisa ja Heikki Tervosella** oli merkittävä rooli Suomen Vapaussodan aikoina.

Keskitalo toimi yhtenä välietappina Saksaan menevien vapaussotureiden itäisellä reitillä. Vapaussoturit jatkoivat matkaansa Keskitalosta Hallan Ukon taloon Hyrynsalmelle, jos reitti jatkui Tornioon saakka ja sieltä Ruotsin kautta Saksaan. Heikillä ja Kaisalla (os. Lämsä) oli 9 lasta, joista Paavo jäi jatkamaan Keskitalon isännyyttä. Osa veljeksistä meni Amerikkaan. 1936 talon maista lohkaistiin Kyöstilä, jonka isännäksi tuli Paavon veli **Kusti Reino (K.R. Tervonen)**. Kusti Reino Tervosella oli talvisodan aikana merkittävä rooli Sotkamon kansanhuoltolautakunnan puheenjohtajana yhdessä lautakunnan sihteerin **Matti Tervosen** (Uusitalon isäntä) kanssa. Komulan nykyinen isäntä on **Irma Korhonen** ja perikunta, Keskitalon **Anneli Pyykkönen** (edellisen isännän **Heikki Tervosen** tytär), Uusitalon **Timo Tervonen** ja Kyöstilän **Veijo Vartiainen** (edellisen isännän **Pentti Tervosen** siskon poika) ja perikunta.

Matti Volmar Tervonen, Uusitalon toinen isäntä

Kärnälä nro.3 isännyys säilyi Laatikaisilla 1800-luvun alkuun, jolloin isäntänä on Heikkinen. Heikkisten jälkeen Kärnälässä asuu jonkun vuoden ajan

K.R. Tervonen.

Vanha Kyöstilä.

lukkari **Jacob Castrén**. Hänen jälkeensä asukkaaksi tulee noin 1820 **Påhl Härkönen** puolisonaan Kärnälä 5 syntynyt **Brita Aronintytär Schroderus**. Påhlin isännyyskään ei kestä kauan, hän kuolee vuonna 1832 ja leski muuttaa uuden puolisonsa **Simon Okkosen** luo Tipasojalle. 1841 Kärnälä 3 isännyyden ottaa Vanhan Laatikkalan Komulassa syntynyt **Anders Komulainen** puolisonsa **Anna Hakkaraisen** kanssa, samalla talon nimi muuttuu Kärnälästä Laatikkalaksi mutta numero 3 talonnumerona säilyy. Myöhemmin 1800-luvun lopulla isännyyden ottaa Andersin **Anders (Antti)- poika**, joka toimi kauppiaana. Tämän uuden Laatikkalan alueella sijaitsi mm. torpat Hyyrysenmäki, Saunaniemi ja Pelimanni. Nykyisen Laatikkalan isännäksi tuli **Antti Johannes Jaakola** 1911. **Antti Ilmari ja Matti Jaakola** jakoivat tilan kahteen osaan. Nykyinen isäntä on **Eija Jaakola**.

Hyttilä

Hyttilän os siis perustanut Michel Hyttinen 1680 -luvulla. Tila joutui siis 1700- luvun alkuvuosina kruunun omistukseen. 1730- luvulla Hyttilässä sanotaan asuneen kruununpalvelija **Jöran Koufallin**. Rippikirjoista Koufallin löytääkin Ylisotkamosta puolisonsa **Walborg Korhosen**, äitinsä **Beata Gammanin** ja lastensa kanssa. Talonnimeä ei ole mainittu mutta Hyttilä lienee ollut asuinpaikkana. Jöran oli syntynyt luultavasti Alasotkamon Koffe-rossa ja hänen isänsä oli pitäjänkirjuri **Henrik Koufall**. 1750- luvulla Hyttilä nro.18 asui Henrik Karppinen. 1760- luvulla Hyttilä jaetaan kahteen ja toista puolta isännöi **Johan Aleksanterinpoika Cajanus**, Sotkamon lukkari ja myöhemmin nimismies ja toista puolta Henrik Karppisen poika **Olof.** 1770- 90 luvuilla talo on yksin Johan Cajanuksen hallussa. Johan Cajanus kuolee 1797 ja uudeksi asukkaaksi tulee lukkari **Johan Stenius**, joka muuten sattui olemaan Cajanuksen vävy. Stenius ei kuitenkaan saanut olla isäntänä kuin muutaman vuoden, kun Johan Cajanuksen poika Johan asettuu asumaan Hyttilään puolisonsa **Eva Elfvingin** kanssa. Eva oli Kajaanin kihlakunnan henkikirjoittaja **Jacob Elfvingin** tytär ja nuorempi **Johan Ca-**

Hyttilän vanha päärakennus 2025.

janus toimi Sotkamossa nimismiehenä. Hyttilän torppariksi muuten ilmaantuu 1810- luvulla jo aiemmin mainitun Jöran Koufallin poika Erik perheineen.

Nimismies Cajanus kuolee 1833 ja hänen jälkeensä kruunun omistamaa Hyttilän tilaa isännöi muutaman vuoden kirjuri **Castrén** ja hänen jälkeensä 1840- luvun lopulla **Johan Rudolf Appelgrén**, jonka ilmoitetaan olevan maanviljelijä! Hyttilässä asuu tuolloin myös Appelgrénin puolison **Fredrika Ståhlbergin** vanhemmat, joista isä Fredrik oli entinen vänrikki ja nimismies. 1870- luvun lopulla Hyttilän numero muuttuu numeroksi 22 ja uusiksi asukkaiksi tulee **Eskil Tolonen**. Appelgrénin aikaan Hyttilän kanssa-asujissa oli useita virkamiehiä. Oliko niin, että Appelgrénin tehtävä oli vain viljellä Hyttilän peltoja ja saattaa ehkä retuperällekin päässyt viljely myyntikuntoon. Eskil Tolonen nimittäin on ensimmäinen, joka mainitaan ”tittelillä” ”talonisäntä” ja mainitaan talon mantaaliluku 1/2. Talo on siis siirtynyt mitä ilmeisimmin yksityisomistukseen ja verotuksen piiriin lähes 200 vuoden kruunun omistuksen jälkeen. Tolosen omistajuus tilasta ei kuitenkaan kestä kauan, kun jo 1880- luvulla talon omistajana on ristijärveläinen **Setti Heikkinen**. Nyt Hyttilän tila mainitaan ihan virallisestikin perintötilana. 1890- luvulla Hyttilässä on jälleen kaksi puolta, joista toista asuttaa Setti Heikkinen, toista **Kusti Hakkarainen**. 1900- luvun alussa Hyttilän toinen puoli saa nimen Hyttilä- Ollila ja isäntänä on **Paavo Mustonen**. Hyttilässä mainitaan torppareita jo huomattavasti aikaisemminkin mutta 1800- luvun lopulla (6kpl) torpat saavat myös nimet: Saijansaari, Maunus, Tikkala, Lepakko, Perttula ja Hömylä. **Taavetti Niskanen** osti Hyttilän Setti Heikkiseltä 1900 -luvun alussa ja **Ville Niskanen**, Taavetin vävy, osti **Matti Lukkarilta** Ollilan puolen. Komulan Kalle Korhonen osti Hyttilän puolen Ville Niskasen kanssa ja jakoi tilan Perttulaan ja Hyttilään. Hyttilän toinen puoli on nykyisin Niskasen suvun omistuksessa ja toinen puoli kuuluu Komulan Korhosten omistukseen. Tämä Komulan Korhosten tila on nimeltään Perttula. Nykyinen Hyttilän isäntä on **Ville Niskanen** eli Hyttilän aikaisemmin ostaneen Ville Niskasen pojan pojan poika. Mainittakoon, että Ville Niskasella on tällä hetkellä 2026 se toinen Juholankylän suurnavetta 100 päisine karjoineen. Kaikilta muilta Juholankylän suurtiloilta maatalous on loppunut. Pääsääntöisesti muiden tilojen pellot on vuokrattu joko Haavikon Timo Korhoselle tai Hyttilän Ville Niskaselle. Perttulan puolen isäntä on nykyään **Pekka Korhonen**, joka on Mäntylän Jukka Korhosen veli.

Saijanlahti

Saijanlahden (Saidalax, Saijalax)) tila esiintyy verokirjoissa ensimmäisen kerran 1690- luvulla ja on myös toiminut virkamiesten asuinpaikkana ja käräjätalona Ensimmäinen varmuudella nimeltä tunnettu Saijanlahden (nro.2) asukas oli Sotkamon kappalaisena toiminut **Zacharias Uhlbrandt**, hän isännöi 1/2 manttaalin tilaa aina 1720- luvulle, jolloin hänen poikansa Sotkamon nimismies **Erik Uhlbrandt** otti isännyyden. Vainolainen poltti Isovihan aikana 1712? ja tai 1716? (historian kirjoituksissa on kaksi eri vuotta) Saijanlahden ja

Kärnälän. Erikin tytär meni naimisiin Kuhmon lukkarin **Johan Uhlbäckin** kanssa. Erik kuolee 1766 ja hänen poikansa Zacharias jatkaa isäntänä kuolemaansa 1779 saakka. 1780- luvulla talo on jaettu kahteen, toista puolta isännöi Erik Uhlbrandtin vävy eli Catharina tyttären mies, puuseppä **Simon Paulin.** Toista puolta asuttaa Erikin leski **Christina Rongeen (Ronkainen)** ja leskeksi jäänyt poika **Matts** lapsineen. 1780- luvun lopulla Saijanlahteen Simon Paulinin puolelle tulee kanssa-asumaan Hiisijärven Härkölän poika **Påhl Härkönen** puolisonsa **Elin Pääkkösen** kanssa. Toista puolta isännöi Matts Uhlbrandt kuolemaansa 1789 saakka, jonka jälkeen isännäksi tulee Ανδερσ Ηεν**rikinpoika Lukkari** Alasotkamon Kofferosta puolisonsa **Carin Tervosen** kanssa. Carin oli Kärnälä 5:ssa asuneen **Aron Schroderuksen** leski. Taloon jäävät asumaan myös Matts Uhlbrandtin pojat Erik ja Anders perheineen sekä Carinin ja Aronin lapset.

Anders Lukkari muuttaa 1813 Sumsan Ruokolahteen ja toista Saijanlahden puoliskoa tulee hetkeksi isännöimään hänen serkkunsa **Lars Lukkari** vaimonsa **Maria Hyvösen** kanssa. Toista puolta isännöi edelleen Påhl Härkönen ja vuonna 1808 hänen kuolemansa jälkeen hänen poikansa. **Pehr Härkönen** muuttaa perheineen 1841 Alasotkamoon, Lars Lukkari on kuollut jo 1826 ja hänen jälkeensä isännöinyt Anders Lukkarikin kuolee 1836. Koko Saijanlahden jälleen yhtenä olevaa taloa tulee 1841 isännöimään Anders Lukkarin lesken Carin Karppasen uusi puoliso **Thomas Korhonen.** Anders Lukkarin ja Carin Karppasen tytär **Anna Caisa** avioitui Ristijärven Tenhulan pojan **Fredrik Klemetin** kanssa 1840- luvun alussa ja tästä alkaa Saijanlahden Klemettien aikakausi. Fredrik Klemetin jälkeläiset asuvat edelleenkin Saijanlahden tilalla sen toisella puoliskolla (Ojala), toisen puolen omistaa Tipasojan Särkkälästä 1900-luvun alussa tulleen **Taavetti Korhosen** jälkeläiset. Heimolan tila on lohkaistu Saijanlahdesta. Saijanlahden nykyinen isäntä on **Matti Korhonen**. Heimolan isäntä on **Jorma Korhonen**, tällä hetkellä 2026 Juholankylän vanhin isäntä.

Juholankylän nimen historiaa. Kuka voisi olla se Juho, joka on antanut nimensä kylälle ja myös vaaralle, joka on Juholankylän ja Kiimasjärven välissä? Onko nimen taustalla Juho, joka asui vanhassa Laatikkalassa 1700- luvulla? Vai jo hänen isänsä tai isoisänsä, jotka oletettavasti asuivat noilla sijoilla jo ennen häntä.

Lähteet:

Alkupeäinen kirjoitus Jaana Lukkari 28.7.2020

Tervo, Kari: Sotkamo-Kainuun etelä, Kainuun ympäristökeskuksen raportteja 2008, 127

Tervo, Kari: Sotkamo-Kainuun etelä, Kainuun ympäristökeskuksen raportteja 2008, 174

Tervo, Kari: Sotkamo-Kainuun etelä, Kainuun ympäristökeskuksen raportteja 2008

Niskanen, Erkki: Hyttilä haastattelu 19.1.2026

Korhonen; Irma: Komula haastattelu 26.1.2026

Jaalangan Tervo-Tervoset, sukukirja

Tervonen, Pekka: Uusitalon historiikki 2024

Tervonen, Pekka esityksen muokkaus ja lisäykset

Vartiainen, Veijo: Kyöstilä haastattelu 28.2.2026

Kajaanin tuomiokirjat

Oulun läänin henkikirjat

Pohjois-Pohjanmaan henkikirjat

Sotkamo seurakunnan rippikirjat

Heikki Tervo monivaiheisen elämän virrassa

Teksti ja kuvat: Hannu Tervo
(htervo2108@gmail.com)

Vaasalaisen metallitaiteilija **Heikki Tervon** (1926–2005) elämää leimasivat suuret käänteet. luovuuden palo ja periksiantamaton elämänilo. Ennen uraansa koru- ja metallitaiteilijana Heikki ehti toimia urakoitsijana, kaupparatsuna, maatalousasiamiehenä ja yrittäjänä – sekä mm. laulaa Vaasan oopperan ensimmäisissä produktioissa. Heikin ura päättyi parhaimpana luomiskautena halvaantumiseen vuonna 1981.

Prologi: 18-vuotiaan lyhyt sota

Juuri 18 vuotta täyttänyt Heikki kutsutaan asepalvelukseen Riihimäelle helmikuun alussa 1944. Huhtikuun alussa Heikki epäilee kotiväelle osoitetussa kirjeessään koko porukan olevan pian rintamalla, jos meno jatkuu samanlaisena. Ennustus käy toteen: vappupäivän räntäsateessa Heikki saapuu täydennysmiehenä Raskas Patteristo 24:n ensimmäiseen patteriin Syvärille.

Kesäkuun 21. päivänä neuvostojoukot alkavat vyöryä Syvärin yli. Tätä edelsi kolmen ja puoli tuntia kestänyt tykistökeskitys, pisin neuvostotykistön keskitys koko toisen maailmansodan aikana. Suomalaisten taisteluasemat tuhoutuvat, metsät pirstoutuvat, tulipaloja syttyy ja ilma on sakeana savusta niin, että on vaikea hengittää.

Suomalaiset aloittavat perääntymisen uusiin asemiin hädässään. Kahden päivän marssin jälkeen Heikki ja patteriston muut täysin uupuneet miehet saapuvat Laatokan rannalle Tuuloksen tietämille. Mutta juuri samaan paikkaan neuvostojoukot ovat tekemässä maihinnousua yli Laatokan. Maataistelukoneiden pudottaessa pommejaan Heikki lyö maihin. Hevonen seuraa häntä turvaa hakien, mutta sekään ei auta. Heikki haavoittuu selkään.

Nuoren pojan sota oli ohi kestettyään vain vajaa kaksi kuukautta – vapusta juhannukseen. Heikki kirjattiin juhannuspäivänä Sortavalan sotasairaalaan ja sieltä Hämeenlinnaan, eikä hän enää rintamalle palannut. Voi vain miettiä, millaisen vamman lyhyt, mutta intensiivinen sotakokemus jättää nuoreen mieleen.

Geeniperimät ja rikas sukutausta

Heikki oli janakkalaisten **Yrjö ja Anni (o.s. Lahdentausta) Tervon** esikoispoika. Hänen sukujuurissaan on paljon erilaisista lähteistä tihkuvaa perimää. Niissä kohtaavat kaksi erilaista, mutta toisiaan tukevaa maailmaa: talonpoikainen, käsityöperinteeseen nojaava käytännöllisyys sekä säätyläissukujen intellektuaalinen perintö. Monipuoliset taiteelliset lahjat siirtyivät Heikille jotakin tuntematonta reittiä myöten.

Heikin **Anni-äidin** juuret vievät vahvasti Kihniölle. Kihniöläisyys itsessään on sekoitus satakuntalaisuutta, pohjalaisuutta ja hämäläisyyttä. Isä **Yrjö** oli syntynyt Nokialla. Isänisä **Jussi Pekka Tervo** oli lähtöisin Kainuusta, Sotkamosta. Talonpoikainen suku oli elellyt ensin Paltamossa ja sitten Sotkamossa Tipasojalla ja Katermassa ennen Sumsaan siirtymistä, josta Jussi Pekka oli lähtenyt ensin seminaariin Jyväskylään ja sieltä kansakouluopettajaksi Nokialle. Jussi Pekka samoin kuin veljensä **Antti** opettajina perustivat ja johtivat kuoroja sekä julkaisivat runokirjoja.

Jussi Pekan äidin **Kaisa Korhosen** isän puoleinen Korhosen suku oli alun alkaen tullut Kainuuseen Karjalan Kannakselta Viipurista. Kaisan eri sukuhaaroista löytyy oppineita ja pappeja. Hänen juuriaan vie muun muassa Cajanus/Hjerta- sekä Björn/Lukkari-sukuihin, joissa oli monenlaisia osaajia. Heikkiin vievässä sukuhaarassa näistä säätyläissuvuista oltiin sosiaalisessa portaikossa liikuttu aikojen kuluessa alemmaksi.

Heikin isänäidin **Josefina Sjödahlin** sukutausta on Uudenmaan ja lounaisen Suomen ruotsinkielisillä rannikkoalueilla. Sjödahlien merenkävijä-, sotilas- ja seppäsuvusta löytyy niin menestystarinoita kuin omalaatuisia ihmisiä. Josefinan äiti **Mariana** oli omaa sukua **Wahlman**. Tämän suvun esi-isissä 1500- ja 1600-luvuilla on ollut monia oppineita. Marianan kautta sukuun kytkeytyy myös Enckellin kulttuurisukua sekä **Lepuksen, Petrin ja Lignipaeuksen** pappissukuja.

Lapsuus ja nuoruus kartanoilla

Heikki syntyi myrskyisenä tammikuun päivänä vuonna 1926 Turussa, jonne **Anni Kirkniemen** kartanolta Lohjalta oli lähtenyt synnyttämään. Isä-Yrjö kiersi monissa pehtorin pesteissä eri kartanoissa ennen kuin Heikin ollessa 10-vuotias asettui pitemmäksi aikaa, vuoteen 1945 saakka Vanantaan kartanolle Janakkalaan. Heikin lapsuutta ja nuoruutta sävytti näin vilkas kartanoelämä.

Anni oli vakaa, hiljainen ja rakastava äiti. Isä-Yrjö

taas oli perheen dynamo, joka tuli kaikkien kanssa juttuun, mutta oli komenteleva ja väliin ankarakin. Heikki oli vakavaluonteinen, mutta aina valmis kepposiin. Siskonsa **Maija** muisteli myöhemmin heidän nuoruusaikaansa ja Heikin metkuja Vanantaan kartanolla: ”Vaikka olit joskus totinen miehenalku, jaksoit loputtomasti keksiä koirankujeita. Huumorintajuahan sinulla aina on ollut. Onneksi.”

Heikki harrasti monenlaista urheilua, ja etenkin ammunnassa hän menestyi. Heikki samoin kuin koko Tervon perhe oli kova lukemaan – intohimo kirjallisuuteen jatkui läpi elämän. Koulunkäyntinsä Heikki aloitti Nurmijärvellä Perttulan Valkjärven kansakoulussa isän ollessa Numlahden kartanon tilanhoitajana. Perheen muuttaessa Janakkalaan koulu vaihtui Leppäkosken kansakouluksi, josta matka

Heikki ajamassa sotien aikana häkäpöntöllä varustettua piikkipyörätraktoria Vanantaan kartanolla (kuva väritetty).

jatkui maineikkaaseen Hämeenlinnan lyseoon.

Opintie lyseossa päättyi kuitenkin kolmannelle luokalle. Heikki oli maataloustöissä koulun lomaajat Vanantaan kartanolla. Jo vuodesta 1939 lähtien hän oli ajanut traktoria kartanolla ja ollut myös Pellonraivaus Oy:n tankin ajurina. Vuonna 1943 hän toimi harjoittelijana Nokia A.B:n metsäosastolla. Vanantaan kartanon sepän tytär Linnea kertoi haastattelussa Heikin olleen hänen nuoruuden ihastuksensa: ”Pidin hänestä enemmän kuin paljon.” Tyttöjä kartanolla riitti, ja niinpä on säilynyt useita kuvia, joissa Heikki poseeraa eri tyttöjen seurassa.

Sota uhkaa

Heikki eli vahvasti isänmaan kohtaloissa. Talvisodan aattona, lokakuun 8. päivänä 1939 13-vuotias Heikki kirjoitti koskettavan, patrioottisen runon:

Pilvet synkät peittää Suomen*Tiedä ei mitä tuopi huomen*Nouse siis sa koko kansa*Vastaan vanhaa sortajaansa*Tää vapaus maksoi kalliin hinnan*Seiskää siis te rinta rinnan*Ettei hukkaan menisi isäin työ*Olkaa valmiit koska suuri hetki lyö

Kolme päivää ennen runon kirjoittamista suomalainen valtuuskunta oli kutsuttu Moskovaan neuvottelemaan poliittisista kysymyksistä. Runon kirjoituspäivänä isä-Yrjö oli lähtenyt vapaaehtoisiin linnoitustöihin.

Heikki oli liittynyt 13-vuotiaana Janakkalan Suojeluskunnan sotilaspoikiin. Merkittävin tehtävä oli strategisesti tärkeän Leppäkosken rautatiesillan vartiointi, jota tehtiin yötä päivää. Sitten vuonna 1944 18-vuotias Heikki joutui itse sotaan, josta palasi traumoja kantaen, ne kuitenkin visusti sisällään pitäen.

Työelämään ja naimisiin korvia myöten rakastuneena

Heikki jatkoi asepalvelustaan Hämeenlinnassa vuonna 1946. Tätä ennen lyseoon katkennut opintie jatkui Järvenpään maatalousnormaalikoulussa Tuusulassa. Muu perhe oli muuttanut vuonna 1945

Heikin ensimmäinen työpaikka oli Turengin osuuskaupan Sammon maatalouspuolella. Heikki tiskin takana oikealla

Vanantaalta Turenkiin, kun Yrjö oli siirtynyt Turengin sokeritehtaan tilanhoitajaksi.

Ensimmäisen työpaikkansa Heikki sai Turengin osuuskaupan Sammon maatalouspuolelta maatalousasiamiehenä. Kylällä ihmeteltiin, naureskeltiinkin, kuinka tästä klopista oli nyt yhtäkkiä tullut ’maatalousasiantuntija’.

Kun koulut ja sotaväet oli käyty ja rauhakin oli palannut maahan, Heikki ottaa ilon irti elämästä ja käy paljon tansseissa. Helmikuussa 1948 hän kohtaa kylälle syksyllä saapuneen kauniin, nuoren Tuija-opettajattaren Turengin Kuumola-talon iltamissa, ja se oli menoa. Heikki rakastuu korvi-

aan myöten. Jo vajaan kolmen kuukauden kuluttua tapaamisestaan **Tuija ja Heikki** julkaisevat kihlauksensa. Tuija palasi kesäksi kotiinsa Imatralle, ja Heikki räytyi ikävässä kirjeitä ahkerasti kirjoittaen: ”Kun vain saisin Sinusta oikein pian vaimon itselleni. Saanhan?” ja pian jo ”Rakas, oma tuleva vaimoni!”

Tuija palasi syyskuussa sijaisuuteensa Turenkiin, ja Heikki jatkoi Sammossa, kunnes Heikki sai uuden työpaikan Rikkihappo-yhtiön edustajana. Lokakuussa 1948 Heikki räväyttää uutisen, joka sinetöi pariskunnan tulevaisuuden: ”Kuule, minun osalleni tuli Pohjois-Suomi Jyväskylästä poikki länteen ja itään Kajaanin kautta ryssän rajalle.” Tehtävänä oli myydä lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita.

Häät oli sovittu kesäksi Imatralle, mutta Heikki halusi aikaistaa niitä. Niin hän vei Tuijansa vihille jo maaliskuussa 1949. Vihkiminen tapahtui Heikin kotona niin pienessä piirissä, ettei edes Tuijan vanhempia kutsuttu. Appivanhemmat eivät tästä pitäneet, eikä Heikistä koskaan tullut heidän toivevävyään. Heikki kiersi kaupparatsuna Pohjois-Suomea aluksi junalla II luokan lipuilla, mutta auto, musta Citroën Traction Avant oli jo tilauksessa.

Heikki ja Tuija avioon keväällä 1949

Myllymäen kautta Vaasaan

Lukuvuodeksi 1949–1950 Tuija valittiin väliaikaiseen paikkaan Ähtärin Myllymäen kouluun. Pariskunnan ensimmäiseksi yhteiseksi kodiksi tuli koulun yläkerroksen asunto. Ensimmäinen lapsi oli syntymässä, ja Tuija jäi kotiin hoitamaan esikoista. Kesällä 1950 pariskunta päätti muuttaa Vaasaan, joka oli Heikin laajojen työmatkojen kannalta ihanteellinen paikka.

He muuttivat Vanhassa Vaasassa lähellä Mustasaaren kirkkoa sijaitsevan omakotitalon yläkertaan,

Heikki on saapunut Citroenillaan messuille esittelemään Rikkihapon tuotteita.

jonne syntyi esikoispoika Olli ja kahden vuoden kuluttua toinen poika Hannu. Myöhemmin pitempiaikaiseksi kodiksi tuli Hietalahteen oma osake rakenteilla olevasta Selvaag-rivitalosta.

Heikki kiersi satoja tuhansia kilometrejä Pohjois-Suomea huonoilla teillä ja autoilla. Kirjeissään hän kertoi usein ikävästään ja kyllästymisestään reissuelämään. Matkoilla sattui onnettomuuksiakin; eräässä kolarissa moottoripyöräilijä menehtyi, mutta syy ei ollut Heikin. Vuoden 1954 loppupuolella Heikki irtisanoutui Rikkihapolta ja siirtyi Berner Oy:n piiriedustajaksi Vaasan myyntipiiriin myymään voiteluöljyjä ja teknokemiallisia tuotteita. Alue oli pienempi ja auto vaihtui komeaksi Rover P4:ksi. Seuraavaksi matka vei Osuuskunta Metsäliiton palvelukseen markkinoimaan Äänekosken ja Hämeen tehtaiden tuotteita kotimaahan.

Laulua, oopperaa ja kohtaaminen Martti Talvelan kanssa

Heikki oli poikkeuksellisen musikaalinen ja varustettu absoluuttisella nuottikorvalla. Hän soitti kitaraa ja lauloi. 1950-luvulla harrastus vakavoitui, ja hän otti laulutunteja **Tyyne Haselta**, joka oli myös **Anita Välkin** opettaja. Lauluharrastus vei Heikin mukaan kahteen isoon produktioon Vaasassa: teatterin operettiin Miljoonarakkaus sekä vasta perustetun Vaasan oopperayhdistyksen Pohjalaiset -oopperaan.

Tuija kertoo kirjeissään Heikin valtavasta lauluin-

Heikki ja Vaasan suomalaisen teatterin ammattinäyttelijä Pentti Järventie 'harjoittelevat' oopperan harjoitustilojen edessä Vaasassa.

nostuksesta ja siitä, miten koko näyttämöväki juoksi heillä harjoittelemassa haastavia kvartettilauluja: "Ei sitä vain tiedä mikä miespuolinen Ida Aalberg hänestä vielä tulee!"

Näiden produktion jälkeen Heikki ei kuitenkaan uusiin rooleihin lähtenyt, mutta osallistui Vaasassa vuoden 1960 alussa kansallisiin laulukilpailuihin. Heikki muisteli myöhemmin, miten takahuoneessa oli keskusteltu laulutekniikasta ja hän oli valitellut oman kilpailulaulunsa vaikeita kohtia. Eräs kanssakilpailija oli ihmetellyt, mitä vaikeaa siinä muka on. Kanssakilpailija oli **Martti Talvela**, joka voitti laulukilpailun. Tämä oli laulajalegendan kansainvälisen uran alkupiste. Ammattimainen laulu jäi Heikiltä, mutta hän jatkoi laulamista omaksi ilokseen komealla äänellään.

Perhe kasvaa ja taloushuolet alkavat

Elämä 1950-luvulla oli onnellista säännöllisine tuloineen ja omine asuntoineen, mutta 1960-luvulla rahahuolet alkoivat painaa. Perhelisäystä oli odotettu pitkään, ja vuonna 1960 se toteutui yllätyksenä tuplana: **Laura ja Lauri** syntyivät.

Heikin kauppaedustajan työt saivat jäädä Heikin siirtyessä yrittäjäksi. Hän aloitti mm. Vaasassa kerrostalojen saumaukset ja kattojen käsittelyt. Aikaisemmissa työpaikoissa opitun kemiallisen tietämyksen avulla hän kehitti tarvittavat aineet itse. Heikki oli palavan optimistinen ja kirjoitti kesällä 1964 kotiväelle: "Minulla on nyt niin hienoja ajatuksia... mikään ei voi estää meidän tulemasta tosissaan varakkaiksi. Ensi vuonna minun voittoni tulee olemaan useita kymmeniä vanhoja miljoonia per vuosi."

Haaveet miljoonista eivät kuitenkaan koskaan toteutuneet. Urakoitsijan tulovirta jäi epäsäännölliseksi, mikä johti taloudellisiin katastrofeihin. Asunnot ja tavarat menivät alta verovelkojen ja maksamattomien laskujen vuoksi.

Koristenappien valmistajasta tinataiteilijaksi

Rakennusalan projektien päätyttyä Heikki oli taas tyhjän päällä. Tuijan säännöllinen palkka pelasti perheen. Seuraavaksi Heikki kehitti nappibisneksen: kuningasideana oli valmistaa muovinappeja, joiden keskelle istutettiin koristeeksi pieniä luonnonkiviä. Heikki totesi itsekin kirjeissään, ettei tässä 'napeilla pelata' – mielessä siinsi jälleen rikastuminen.

Nappeja myytiin, mutta vähitellen osaaminen kehittyi ja Heikki siirtyi tinan pariin. Aluksi työpöytä oli keittiössä, mutta pian hän vuokrasi työtilan ja joulun alla 1974 ilmoitti jo lehdissä tinapajastaan. Vuonna 1975 hän sai ateljeen torin vierestä edustustiloineen.

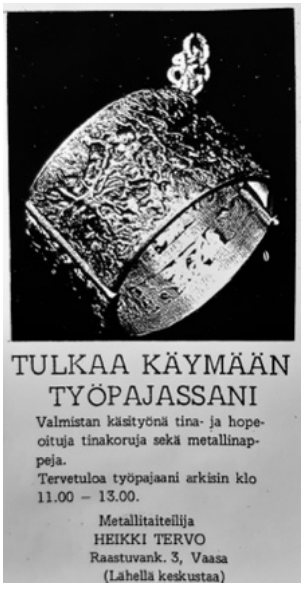

Vaasa-lehdessä oli toukokuussa 1974 vaasalaisesta korumestarista: "Pieni, ahdas verstas, täynnä eri muotoisia ja kokoisia tinapalasia muotoiltuna toinen toistaan kauniimmiksi koruiksi... Kaiken tämän keskellä istuu Heikki Tervo, Pohjanmaan ainut yhden miehen koruverstas."

Heikki kertoi jutussa käyttävänsä omaa uniikkia

valutekniikkaansa ja hopeoivansa korut tummumisen estämiseksi. Ideat syntyivät kaikesta koetusta, ja korut saivat valon heijastuksissa ’lähes taianomaisen tenhon’. 1970-luvun kuluessa hän laajensi tuotantoaan tinaisiin pikareihin ja muistomitaleihin, joita yritykset tilasivat liikelahjoiksi. Tästä muodostui Heikin tärkein tuotantosuunta. Vaasa Tidning -lehti kehuikin syyskuussa 1980 Heikin töiden edustavan suomalaista muotoilua parhaimmillaan ja totesi, että pikarin pohjassa oleva stanssaus Heikki Tervo oli asiakkaalle merkki ehdottomasta laatutyöstä. Heikki sai apurahoja ja oli mukana näyttelyissä muun muassa Finnish Design Centerissä Helsingissä sekä Ruotsissa. Hänen suositut korunsa kantoivat nimiä kuten Egyptiläinen, Tuulenpesä, Maaemo, Joonaan kala ja Tuijalle omistettu Tuija-Raita.

Heikin elämä oli hyvin sosiaalista - Sokoksen kahvila aamupäivisin ja torin laidan työhuone olivat taiteilijoiden ja liikemiehien vakituisia kokoontumispaikkoja. Hän liittyi myös Odd Fellow -järjestöön, jonka slogan ’Yhteenkuuluvuus on vahvuutemme – välitämme toisistamme’ toteutui koskettavalla tavalla myöhemmin.

Sairastuminen ja Tammikartanon vuodet

Heikin elintavat eivät olleet terveellisimmästä päästä. Suurin kanto kaskessa oli puhjennut diabetes, jonka hoidon Heikki jätti retuperälle. Maaliskuussa 1981, juuri kun taloudellinen tilanne oli vihdoin tinabisneksen ansiosta rullaamassa ja perhe oli muuttanut isompaan asuntoon, Heikki sai rajun halvauskohtauksen. Uutta kotia oli ehditty juhlia vain muutama viikko. Työt päättyivät kerrasta.

Heikki jatkoi elämäänsä sänkyyn ja pyörätuoliin sidottuna afaatikkona aina vuonna 2005 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka. Hän oli aluksi kaupunginsairaalassa, kunnes pääsi Tammikartanon palvelutaloon omaan yksiöön. Rakkaan Tuija-vaimon menehtyminen syöpään vuonna 1983 oli Heikille iso isku.

Aikaisemman elämänsä tavoin Heikki loi Tammikartanossakin vankan verkoston ympärilleen fysioterapeuteista kanttiinin Seijaan. Hän kuljetti mukanaan vieraskirjaa, johon ihmiset kirjoittivat Heikin kuulumisia – kirjoja kertyi yhteensä kahdeksan nidettä. Heikki oli talossa pidetty positiivisuutensa vuoksi. Toimiston tytöt kirjoittivat: ”Ihailemme aina kun Heikki on niin ahkera, myönteinen ja valoisa.” Kanttiinin Seija puolestaan totesi: ”Tänään on sateinen päivä, mutta ei se Heikkiä häiritse, joka aina hymyilee.” Myös Odd Fellow -järjestön veljet kävivät katsomassa häntä säännöllisesti ja ottivat mukaan retkilleen. Veljet eivät veljeä jättäneet.

Kolme polvea Tervoja mökillä kesällä 1984: Mikko, Hannu ja pyörätuolissaan hymyilevä Heikki.

Kauneuden kaipuu ei katoa

Askartelusta tuli Heikille Tammikartanossa tärkeä ajanvietto- ja taidemuoto. Hän oli usein jo odottamassa askarteluhuoneen ovella sen avautumista. Heikki teki pyörätuolistaan käsin satoja upeita pitkäpistotöitä ja värisommitelmamaalauksia. Hänen töistään järjestettiin näyttelyitä muun muassa Kauppapuistikon Galleriassa vuonna 1989 sekä Tammikartanon käytävillä.

Sanomalehti Pohjalainen teki vuoden 1990 näyttelystä ison jutun otsikolla ”Kauneuden kaipuu ei katoa vuosien myötä”, ja kuvatekstissä todettiin Heikki Tervon olevan monipuolinen taiteellinen lahjakkuus.

Ikääntymisen myötä Heikin kunto heikkeni entisestään, ja diabetes johti lopulta toisen jalan amputointiin. Vuonna 2005 tämän monilahjakkaan ja värikkään miehen elämäntaival päättyi. Vaikean sairauden keskelläkin hän kykeni säilyttämään elämänilon, mielenrauhan ja kyvyn muuttaa henki aineeksi – kauniiksi väreiksi ja muodoiksi.

Kansa ei elä vain leivästä

Teksti ja kuvat: Maria Hukkamäki
p.044 569 4917.

Voiko teatteritiede olla myös ammatti? Teatteritieteilijöiden perustamassa T-efektissä teemme teatteria ja esityksiä kaikelle kansalle tutummaksi esimerkiksi Teehetki-podcastissa sekä -sivustolla julkaistavissa artikkeleissa. Sekä podcastin että artikkelien sävy on usein kevyt ja humoristinenkin! Taustalla on kuitenkin monen vuoden yliopisto-opintoja ja pimeissä teatterisaleissa istumista, mikä auttaa sanallistamaan välillä kinkkisiltäkin tuntuvia ns. vaikeita esityksiä. Tarkoituksena on näyttää, että tärkeintä ja hauskointa esityksen jälkeen on omien haparoivienkin ajatusten ja kokemusten, mielleyhtymien ja ideoiden jakaminen muiden kanssa. Teatteri on yhteen tulemisen paikka! Se on myös kulttuurista pääomaa, mutta joskus merkityksellisintä voi olla esityksen jälkeen tuntemattoman kommentti, että “olihan aikamoinen esitys!”. Sielu virvoittuu uuden ja ihmeellisen äärellä.

Maria Hukkamäki (Eva Tervosen tytär).

Julkaisemme myös teemoihin paneutuvia tekstikokonaisuuksia eli iskuja! Viimeisin isku on Antiikkinen isku, jossa paneudutaan siihen, miksi antiikin näytelmiä tehdään edelleen.

Koska itse olen koulutukseltani myös teatteri-ilmaisun ohjaaja ja yhteisöpedagogi, veri vetää myös ohjaamaan ja kehittämään yhteisöjä! Olemme vetäneet nuorille katuteatterityöpajaa, ja meiltä saa myös yhteisöille suunnattuja draamakoulutuksia. Konsultoimme myös kulttuuripalveluiden kehittämisestä.

Omimmillamme olemme kuitenkin kun puhumme teatterista. Sofia luennoi kotiseututeatterista ja erityisesti Munakarin veljesten saagasta, Mauran heiniä on poliittinen teatteri, ja itse puhun siitä, miten teatteri on luonteeltaan kuin elintarvike, joka ravitsee monin tavoin.

Kansa ei elä vain leivästä, tarvitaan myös yhteen tulemista ja esteettisiä iloja, ajattelua ja ajatusten jakamista.

SUKUSEURAN TUOTTEITA MYYNNISSÄ!

Sukukirja
Sotkamon Tervot ja lisäyksiä
Jaalangan Tervosiin
60€/kpl

Avaimenperä
metalli 6€/kpl

Kynttilä 10€/kpl

Pinssi, metalli 5 €/kpl

Kynä 4 €/kpl

Lippis 15 €/kpl

Muki 15 €/kpl

Huom! Muki myynnissä vain sukuseuran vuosikokouksessa.

Adressi 15 €/kpl

Lisäksi myynnissä on logolla varustettuja

- T-paitoja 12 €/kpl
- kangaskasseja 4,50 €/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
tervojuhae(at)gmail.com, p. 0442402802 tai
tuotetilaukset(at)tervo-tervonen.fi

Kuvausmatka Pohjois-Norjaan

Teksti ja kuvat: Ari Tervo.

Tämän vuoden kesäisen kuvausreissumme teimme Pohjois-Norjaan. Kesälomani alkoi 15. heinäkuuta, mutta muutama päivä vielä sen jälkeen jouduimme puolisoni kanssa odottelemaan sopivia kuvausilmoja. Paras lintujen kuvausaika alkoi olla jo ohi. Pohjois-Norjassa pitäisi olla tällöin joko keväällä tai alkukesällä. Parin vuoden päästä on jo helpompi suunnitella matkaaikataulua, kun koittaa eläkepäivät.

Korkealla vuoristossa kauniita maisemia kruunaa vuoristojärvet.

Osa pikkulinnuista oli jo pesinyt eikä niitä näkynyt niin paljon kuin alkukesästä. Suurin osa kahlaajalinnuista oli jo lähtenyt syysmuutolle. Pohjois-Norjasta löytyi kyllä kuvattavaa hieman myöhäisestä ajankohdasta huolimatta. Äänekkäitä ja näkyviä meriharakoita oli vielä joka paikassa. Hornoyan lintusaarella parin kilometrin päässä Vardön kaupungista oli myös vielä merilintuja. Sinne päästäkseen olisi pitänyt varata opas jo etukäteen. Aikaisempina vuosina sinne pääsi vain ostamalla Info -pisteeltä lipun venematkalle.

Olemme vierailleet ko saarella useasti, joten menetys ei ollut niin iso kuin olisi ollut jollekin toiselle ensi kertaa Pohjois-Norjaan matkustavalle.

Merikotkia lenteli useassa paikassa. Haahkanaaraat uiskentelivat poikasien kanssa rantaviivojen tuntumassa. Koirashaahkat olivat jo parveutuneet ja hakeutuivat kauemmaksi merelle. Parasta antia lintupuolella oli lukuisat tunturikihut, joita näkyi hieman vajaan viikon aikana enemmän kuin kaikkina edellisinä reissuina yhteenä. Pohjois-Norjassa olemme käyneet reilut 20 kertaa. Toiveenani on ollut kuvata tunturikihuja niin, että kuvan taustalle tulee muuta kuin vain harmaata taivasta. Siinä sitten onnistuinkin, sillä tunturikihuja lenteli useassa paikassa ja lähes aina toivomallani korkeudella.

Yhden kuvaustapahtuman aikana lähestyin tunturikihua, joka oli pienellä töyräällä. Yhtä-äkkiä muutaman metrin päästä lähti riekko räkättäen lentoon. Siinä sydän löi muutaman kerran hieman tiheämmin. En ollut varautunut tämmöiseen äänekkääseen yllätyslintuun, sillä korkealla puuttomalla vuoristomaisemassa eivät riekot yleensä asustele. Siellä oleskelevat lähes samannäköiset kiirunat. Ko lajeja on joskus vaikea erottaa toisistaan, mutta riekon äänestä ei voinut erehtyä: ”RRRRR...kopekka, ko-

Tunturikihu on hyvin kaunis ja elegantti lintu pitkine pyrstöjouhineen.

pekka...” kuin toistaen itänaapurin rahayksikköä se huusi lentoon lähtiessään.

Vuoristolammilla, joita on Pohjois-Norjasaa paljon, näkyi kaakkureita. Pääsin kuvaamaan tätä tuttua laji Suomesta myös Norjan puolella. Raskaana lintuna kaakkuri joutuu juoksemaan veden pintaa pitkään, ennenkuin se saa ilmaa siipien alle ja pääsee nousemaan lentoon. Näitä juoksukuvia sain kuvattua helposti tien vierestä.

Meren läheisyydessä ajellessa avautui poukamissa ja vuorten juurilta hienoja maisemia. Näin tuli sitten käytettyä aikaa myös maisemien tallentamiseen. Olen käynyt Lapissa kuvaamassa ruskaa, joten tämä oli myös mukavaa vaihtelua lintukuvauksen ohella.

Kapustarinta Kaunispää Saariselkä.

Välietapilla Suomen Lapissa vierailimme mm. Saariselän Kaunispäällä. Kävimme etsimässä siellä keräkurmitsoja, mutta tuloksetta. Ne olivat jo pesineet ja lähteneet poikasien kanssa etäämmälle. Sen sijaan tunturien ja soiden asukas kapustarinta oli vielä paikalla. Osa niistä tuli vain muutaman metrin päähän viheltelemään surumielistä lauluaan. Ilmeisesti niillä oli poikaset lähellä ja ne halusivat ohjata tai saattaa kulkijan pois jälkeläisten läheisyydeltä.

Matkan aikana säät suosivat ja valoa riitti kuvaamiseen. Viimeisen päivän aamuna, kun lähdimme ajamaan takaisin kohti Suomea ja Kajaania, aukesi taivaan vesihanat. Lähes koko paluumatkan tihutti vettä enemmän tai vähemmän. Onneksi siihen mennessä oli jo kuvat otettu ja sade ei vaikuttanut mielialaan paluumatkalla kotiin.

Ari Tervo, Kajaani

Nessebyn kirkko on kaunis rakennus vierailulle ja kirkon ranta on erinomainen lintupaikka.

Tenojoen yli menevä Saamen silta Utsjoella on hyvin kuvauksellinen. Sillan vasemmalla puolen on Suomi ja oikealla Norja.

Haahkanaaraat poikasineen pysyttelivät tiiviisti meren rantojen läheisyydessä.

Hallituksen jäsenten esittelyt

Olen **Leinosen Kaarina** (s. -67) ja lähtöisin Kajaanista. Nykyisin asun Järvenpäässä ja työskentelen Hyvinkäällä. Matka vie loma-aikoina ja usein muutoinkin Kajaaniin vanhempieni Kaija ja Juhani Leinosen luokse. Sukuseuran toimintaan tulin mukaan Kaija-äidin kautta (os. Tervonen) hänen jäädessä pois hallituksen toiminnasta neljä vuotta sitten. Meitä on neljä lasta sijoittuneena eri puolille Suomea; vanhin siskoni asuu Kajaanissa, toiseksi vanhin siskoni Tampereella ja veljeni Joensuussa.
Olen ollut sukuseura Tervo-Tervonen ry:n hallituksessa neljä vuotta ja viime syksynä otin vastaan taloudenhoitajan pestin, jotta saimme täytettyä edellytykset hallituksen toiminnan jatkumiselle. Yhdessä entisen puheenjohtajan Timo Tervon kanssa
saimme tilinpäätöksen tehtyä erinäisten jännittävien vaiheitten jälkeen. Tämä on minulle aivan uusi toimiala, joten pienellä jännityksellä tässä mennään seuraavaa tilinpäätöstä kohti.
Olen perheetön, mutta lähes koko työurani sosiaalityöntekijänä olen tehnyt lasten ja perheitten parissa Kanta-Hämeessä ja Keski-uudellamaalla. Työ on vaativaa, mutta antoisaa. Säästöpaineet ovat kohdistuneet tähänkin työhön vahvasti. Jatkossa toivon voivani tehdä enemmän luonnon suojelemiseksi arjen valinnoilla jokapäiväisessä elämässä: "Jos et voi tehdä suuria asioita, tee pienistä asioista suuria."

Olen **Pekka Tervonen** (s.-53) ja syntyperäinen Sotkamolainen. Työn perässä olen ollut eri puolella Suomea ja eläköidyin Kajaanin ammattikorkeakoulun kansantaloustieteen lehtorin virasta 2018. Ja asun nyt Sotkamossa vaimoni kanssa, joka on myös syntyperäinen sotkamolainen eli kotikonnut kutsuivat. Olen syntyisin Juholankylän Uusitalosta. Minulla on kaksi poikaa. Olin aikoinaan sukuseuran jäsen, mutta sitten jäsenyys jäi, koska en ollut sukulaisten kanssa tekemisissä. Olen suoraan alenevassa polvessa Jaalangan Tervosen jälkeläinen ja Sotkamon ensimmäinen Tervonen Thomas Tervonen oli isoukkini isä. Ajauduin tavallaan sattumalta hallitukseen nykyisen esimiehen Heikki Tervosen pyynnöstä ja siellä minulle lankesi Tervakset -lehden teko. Latasin ilmaisjulkaisuohjelma Scribuksen, jota juuri olen opettelemassa ja jolla teen Tervakset julkaisua. Sallinette julkaisussa olevat virheet, puutteet ja muotoilun epäyhtenäisyydet, jotka johtuvat nopeasta opetteluaikataulusta. Olen tutkinut Sotkamon Juholankylän (kotikyläni) historiaa ja muokkasin tässä lehdessä olevan Juholankylän asutushistorian historioitsija Jaana Lukkarin alkuperäistekstin perusteella. Kivoja lukuhetkiä Tervasten parissa.

Olen **Heikki Tervonen** ja syntynyt Sotkamossa vuonna 1961. Isäni Tuomas Tapio Tervonen (1926-87) oli kotoisin Juholankylän Keskitalosta. Äitini Aunus Saimi Maria os. Havas (1927-2014) oli syntynyt Kittilässä ja isänsä työn vuoksi asunut eri puolilla Suomea.
Sotkamossa vietin elämäni ensimmäiset seitsämän vuotta. Vuonna 1968 isäni työpaikka siirtyi
Rovaniemelle ja koko kuusilapsinen perheeemme muutti sinne. Minä aloitin koulunkäyntini 1.9.1968 Saarenkylän kansakoulussa. Koulun käyntini päättyi 1990- luvulla Helsingissä, kun kävin kesken jäänenlukion loppuuun iltakoulussa. Isäni jäätyä eläkkeelle vahempani muuttivat takaisin Sotkamoon. Minäkin lähdin Rovaniemeltä ja kiertelin vaihtelevissa töissä ympäri Suomea.
Vuodet 2000-2 olin työkomennuksella Kiinassa ja sieltä löysin aviopuolisoni. Kiinan palasimme
uudestaan vuonna 2007 ja sieltä takaisin Suomeen Hyvinkäälle vuonna 2018. Eläkkeelle jäin tämän
vuoden alussa. Meillä on kaksi tytärtä jotka asuvat jo itsenäisesti, toki viikoittain vierailevat vielä äidin ja isän ilona.
Harrastukseni ovat varsin perinteiset kainuulaisten miesten harrastukset. Metsästän ja kalastan pääasiassa Sotkamon maisemissa tukikohtana kesämökkimme Pienen Kiimasjärven rannalla.
Lukeminen sekä maailman tapahtumien ja talouden seuraaminen ovat myös osa arkeani.
Sukuseuraan liityin jo 1990- luvulla silloisen puheenjohtajan ja kummisetäni Esa Tervosen suosituksesta.
Toimintaan tulin kuitenkin mukaan vasta tänä vuonna ja toivon, että vielä olisi vuosia ja tarmoa jäljelläviedä sukuseuramme tarinaa kansanne eteenpäin.

Sukuseura Tervo-Tervonen ry:n sukukokoukseen osallistujat Kajaanissa Paltaniemen kylätalolla 18.7.2026

Kuva: Marjo Tervonen-Saari.

Upeista historiallisista kattomaalauksistaan tunnettu, 300 vuotta vanha Paltaniemen kuvakirkko sijaitsee noin 10 km päässä Kajaanin keskustasta.
Kajaanissa sijaitseva Paltamon seurakunnan vanha kuvakirkko valmistui 1726. Toinen Paltaniemen kirkoista vaurioitui maanjäristyksessä 1626, kolmas tuhoutui Isonvihan aikaan: venäläiset ryöstivät ja polttivat sen 1716.